

komise pověřena úkolem, aby vyložila pravidla daná o likvidaci banky mírovou smlouvou neb bankovním statutem, a aby rozhodla spory vzniklé při likvidaci. Podle vyhlášky ministerstva financí ze dne 13. prosince 1923, čís. 237 sb. z. a n., schválila reparační komise v té příčině pravidla, na nichž se před tím nástupnické státy mezi sebou dohodly a mezi nimi také, že nástupnické státy převezmou veškerá obchodní aktiva a pasiva Rakousko-uherské banky, tedy i její lombard. Tím bylo provedené již převzetí lombardu vládou Československé republiky schváleno jediným orgánem, který podle mírových smluv by byl mohl proti němu činiti námitky, a schválení toto obsahuje v sobě i dodatečné udělení souhlasu jménem Rakousko-uherské banky, takže se převzetí lombardních zápůjček stalo platným i dle pravidel práva smluvního. Ku přezkoumání vyhlášky čís. 237/23 se stanoviska práva ústavního není důvodu, neboť úmluvy, vyhláškou uveřejněné, nemají povahy státních smluv, a pro rozhodnutí tohoto sporu má vyhláška jen ten význam, že uvedla ve veřejnou známost, že likvidující orgány Rakousko-uherské banky projevily s převzetím zažalované lombardní pohledávky Československou vládou souhlas. Že se tak skutečně stalo, žalovaná nepopírá, bylo by proto další uvažování o citované vyhlášce bezpředmětným.

Čís. 4151.

Pojišťovací smlouva.

Ustanovení pojišťovacích podmínek, že pojištěnec jest, došlo-li proti němu ke sporu o náhradu škody z poškozující události, povinen pod ztrátou nároku proti pojišťovně zmocniti k vedení sporu onoho právního zástupce, jež mu pojišťovna označí, má platnost pouze tehdy, u z n a l-1 i pojišťovatel svůj závazek vůči pojištěnci. Uznání musí býti bezpodmínečné a beze všech výhrad ze všeobecných nebo zvláštních podmínek pojišťovací smlouvy.

(Rozh. ze dne 16. září 1924, Rv I 916/24.)

Žalobce byl pojištěn u žalované společnosti proti následkům zákonného povinného ručení v ten způsob, že žalovaná strana při tělesných úrazech nebo zdravotních poruchách jedné osoby měla žalobci nahraditi při škodě až do výše 1000 Kč obnos Kč 100— převyšující, při škodě přes Kč 1000— 90% odškodného, nanejvýše však Kč 30.000—, při čemž žalobce přispívati měl ke každému odškodnému 10%, nejméně však Kč 100—. Kromě toho měla žalovaná strana nahraditi ze svého beze srážky z pojišťovací sumy při civilních sporech nebo trestním řízení útraty právního zástupce, s jejím svolením zřízeného, a ostatní útraty civilního sporu. Autemobilem žalobcovým byl způsoben Ch-ovi úraz, načež Ch. domáhal se na žalobci náhrady škody. Zástupce pojištěnce sdělil dopisem ze dne 15. června 1923 žalované pojišťovně, že převzal jeho zastoupení ve sporu, který zahájil proti němu Ch. a že zastoupení povede na útraty žalované společnosti. V témže dopise dotazoval se zástupce pojištěnce žalované strany, a) zda uznává svůj závazek

k plnění vůči pojištěnci a b) zda trvá na tom, aby zastoupení předáno bylo jinému advokátu, nehledě k tomu, zda jest uznán závazek k plnění vůči pojištěnci čili ne. Zástupce žalované strany na tento dopis odpověděl dopisem ze dne 21. června 1923, že žalovaná společnost v případě náhrady škody požadované Ch-em bude hájiti zájmy žalobcovy, to jest, že dostojí své pojišťovací povinnosti podle všeobecných a zvláštních podmínek pojišťovacích v plném rozsahu, a že není srozuměna s tím, aby byla ve sporu zastupována zástupcem pojištěncovým, jehož útraty nebude platiti, kdyby měl vésti dále zastoupení přes opětovně projevený nesouhlas žalované společnosti. Na opětovný dotaz pojištěncova zástupce ze dne 21. června 1923 odpověděl zástupce žalované dopisem ze dne 23. června 1923, že žalovaná společnost ve sporu Ch. proti pojištěnci bude hájit zájmy pojištěncovy a že dostojí v plném rozsahu všem svým z pojišťovací smlouvy plynoucím povinnostem, v kterýchžto povinnostech dle §u 1 pojišťovací smlouvy zahrnuty jsou samozřejmě pro případ, že žalovaný ve sporu podlehne, také úkony v rámci a rozsahu pojišťovací smlouvy. Žalobu na pojišťovnu o určení, že žalující straně na základě pojistky o povinném ručení přísluší proti žalované straně nárok na náhradu všech plateb, ku kterým žalující strana ve sporu s Ch-em zahájeném bude snad odsouzena a to až do výše Kč 30.000.—, při čemž žalující strana ze svého odškodného, jež bude poškozenému Ch-ovi snad přisouzeno, nésti musí 10%, nejméně však Kč 100.—, dále, že žalující straně proti žalované straně přísluší právo na náhradu útrat právního zastoupení v onom sporu, procesní soud první stolice zamítl. Důvody: Pokud se týče námítky žalované společnosti, že žalobce nemá právního zájmu na tom, aby právní poměr mezi ním a žalovanou společností byl co nejdříve soudním rozhodnutím na jisto postaven, je pro soud procesní rozhodnutí skutečnost mezi stranami nesporná, že žalovaná strana nejenom popírá svoji povinnost k zaplacení útrat žalující strany ve sporu s Ch-em, nýbrž odvolávajíc se na § 16 všeobec. podm. poj. i povinnost k odškodnění žalobce vůbec, odůvodňuje toto své stanovisko tím, že požadavku §u 124 (2) poj. ř. v korespondenci dostala a tedy povinnost svoji ku plnění proti pojištěnci uznala. Tím již opodstatněn jest úplně zájem žalobce na tom, aby co nejdříve bylo na jisto postaveno, že žalobci nárok na náhradu proti žalované straně přísluší. V základě zjištěných skutkových okolností mohla se dle názoru soudu žalovaná strana jako pojišťovatel dle §u 124 odstavec druhý zákona ze dne 23. prosince 1917 čís. 501 ř. zák. o pojišťovací smlouvě dovolávati úmluvy, již byl žalobce jako pojistník zavázán, dáti se v rozepři, zahájené proti němu Ch-em, zastupovati osobou pojišťovatelem, t. j. žalovanou stranou jmenovanou, neboť svým dopisy ze dne 21. a 22. června 1923 uznala vůči žalobci jako pojistníkovi svůj závazek ku konkrétnímu plnění. Uznání toto je bezpodmínečné. Výhrada všech námítek žalované z pojišťovací smlouvy proti žalobci příslušejících, je samozřejmou a neznamená uznání dle §u 124 odstavec druhý cit. zák., že pojišťovatel, uznávaje vůči pojistníkovi svůj závazek k plnění, vzdává se námítek příslušejících mu z pojišťovací smlouvy proti pojistníkovi. Žalobce, nezmocniv k vedení sporu s Ch-em onoho právního zástupce, kterého žalovaná společnost ozna-

čila (§ 10 odstavce třetí všeobecných podmínek pojišťovacích), ztratil nárok z tohoto případu škody (§ 15 písm. b) všeob. podmínek pojišť.). Žalovaná společnost jest oprávněna, odvolávati se na §§ 15 a 10 všeobecných podmínek a tomu nepřiči se ani ustanovení §u 32 odstavce třetí cit. zák. o pojišťovací smlouvě. Naopak tím, že žalobce přes uznání žalované strany proti podmínkám smlouvy žalovanou mu označeného zástupce úmyslně nezmocnil, jsou splněny všechny předpoklady §u 32 odstavce třetí pojišťovacího zákona. Uvedené průpadní úmluvy, učiněné pro případ porušení závaznosti, kterou bylo dlužno splniti po dostavení se pojistné příhody, může se žalovaná strana jako pojišťovatelka dovolávati, neboť bylo úmyslem žalobce jako pojistníka nedati se v rozepři, zahájené proti němu Ch-em, zastupovati Drem G-em, osobou to jmenovanou pojišťovatelem. A v tom, že tak učinil a na tomto svém stanovisku setrval, shledává soud i hrubou nedbalost, neboť pojistník dle §u 10 odstavce první všeob. podmínek pojišť. jest povinen přesně splniti pokyny společnosti a nepřisluší mu právo odmítati pojišťovatelem mu označeného právního zástupce z důvodů domnělé předpojatosti. Ostatně porušení oné závaznosti mělo by též vliv na objem plnění pojišťovatelova, pokud se týče útrat právního zastupování, vezme-li se v úvahu, že Dr. G. je stálým právním zástupcem žalované společnosti (§ 32 odstavce třetí zákona o pojišťovací smlouvě). **O d v o l a c í s o u d** napadený rozsudek potvrdil. **D ů v o d y:** Po zákonu posoudil první soud věc správně. Prohlášením v dopisech ze dne 21. a 22. června 1923 uznala žalovaná svým právním zástupcem vůči pojištěnému žalobci svou povinnost k plnění ze smlouvy pojišťovací výslovně, v plném rozsahu a bez výhrady. Tím vyhověla podmínce druhého odstavce §u 124 zákona o smlouvě pojišťovací z 23. prosince 1917, čís. 501 ř. zák., a byla oprávněna použití svého práva smluvního i zákonného, podle něhož byl žalobce povinen dáti se zastupovati v zahájené rozepři osobou, kterou žalovaná jmenovala, t. j. Drem G-em. Ustanovení §u 32 (3) poj. zák. nevykládá mylně první soud, nýbrž odvolatel, který i tu odůvodňuje své námitky nesprávným tvrzením, že žalovaná neuznala vůči pojištěnému žalobci svou povinnost k plnění ze smlouvy pojišťovací. První soud, opíraje se o §§ 15 a 10 všeob. pojišťovacích podmínek, jimž se žalobce podrobil, doličil zcela správně, že žalobce ztratil nárok z tohoto případu škody bez ohledu na předpis §u 32 (3) poj. zák., poněvadž jednal úmyslně a hrubě nedbale, s čímž odvolací soud úplně souhlasí. Názor prvního soudu, že toto protismluvní jednání žalobcovo by mělo vliv i na objem plnění pojišťovatelky a nikoli jen na útraty zastoupení, jak míní odvolatel, souhlasí s názorem právního výboru tehdejší poslancké sněmovny, jak vidno z jeho zprávy, kterou byl zmíněný předpis §u 124 (2) poj. zák. odůvodněn.

N e j v y š š í s o u d uznal podle žaloby.

D ů v o d y:

Především bylo by vytknouti, že též Nejvyšší soud má tuto zjišťovací žalobu po stránce náležitostí §u 228 c. ř. s. za přípustnou pro zřejmý právní zájem, vyplývající zcela nepochybně ze skutkové podstaty pře-

jednávaneho případu, a poukazuje se v této příčině na důvody rozsudku prvního soudu. Co se tkne věci, jest nepopřeno, že dle §u 10 všeob. pojišť. podmínek byl žalobce povinen, když došlo ke sporu proti němu o náhradu škody z poškozující události, kromě ostatního zmocniti k vedení tohoto sporu onoho právního zástupce, jež mu pojišťovací společnost (žalovaná) označila, a že dle §u 15 těchže podmínek stanovena jest na porušení tohoto závazku ztráta nároku z případu škody. Na dotčenou úmluvu dle §u 10 všeob. poj. podmínek poukazuje § 124 odstavec druhý pojišť. zákona, stanoví však, že úmluvy této může se pojišťovatel dovolávati jen tehdy, když svůj závazek k plnění vůči pojistníku uznal. Použití této propadné doložky pro porušení tohoto závazku, jenž dle povahy věci splněn býti může po dostavení se pojistné příhody, nemůže se dle §u 32 (3) pojišť. zák. pojišťovatel dovolávati, nelze-li pojistníkovi přičísti úmysl nebo hrubou nedbalost nebo nemělo-li porušení vlivu ani na zjištění pojistné příhody, ani na zjištění neb objem plnění pojišťovatelova. Nižší soudy uznaly, že žalobce porušil závazek §u 10 všeob. podmínek pojišť. a že tak učinil s úmyslem neb aspoň z hrubé nedbalosti. Nejvyšší soud pokládá jejich rozhodnutí v těchto směrech za právně pochybené. Spor jde o to, zda prohlášení žalované společnosti, učiněná v dopisech jejího právního zástupce Dra G-a ze dne 21. června 1923 a ze dne 22. června 1923 pokládati jest a lze za takové »uznání«, které § 124 (2) poj. zák. ukládá za podmínku pro to, by se pojišťovatel mohl domáhati splnění závazku pojistníka na předání zastoupení ve sporu právnímu zástupci, určenému pojišťovatelem. O toto uznání žádal zástupce žalobcův dotazem v dopise ze dne 15. června 1923, zda žalovaná společnost svou povinnost k plnění vůči pojistníku uznává, a dostal na to v dopisu ze dne 21. června 1923 od zástupce společnosti odpověď, že dotaz byl zbytečným, ježto již dříve (dopisem ze dne 29. května 1923) sdělila žalobci, že pro případ, že z třetí strany bude žádána náhrada škody, za žalobce vstoupí, t. j. povinnosti pojišťovací dostojí dle všeobecných i zvláštních (dodatečných) ustanovení v plné míře. Na to odpověděl zástupce žalobce, že mu tato prohlášení nestačí a že dle správného smyslu zákona musí žalovaná společnost uznati, že dle pojišťovací smlouvy za jeho mandanta zastoupí a zaplatí to, k čemu bude, podlehe-li ve sporu, odsouzen, arciž do výše pojištěné jistiny se srážkou 10%, jež má platiti pojistník. Dopisem ze dne 2. června 1923 odpověděl na to zástupce pojišťovny, že zcela zbytečné žádosti jeho bylo úplně vyhověno předešlým prohlášením (ze dne 21. června 1922) a doplnil toto prohlášení dodatkem, že v povinnostech, v něm dotčených, jsou zahrnuty samozřejmě v případě neúspěchu ve sporu i platy v rámci a v rozsahu smlouvy pojišťovací, načež zástupce žalobcův v dopise ze dne 22. června 1923 sdělil, že tato prohlášení dle obsahu znamenají odmítnutí žádaného uznání, a že tedy jeho mandant odmítá zastoupení zástupcem žalované společnosti. Dle náhledu nejvyššího soudu učinil tak vším právem, neboť dlužno úplně souhlasiti s hlediskem, žalobcem zastávaným, že uznání ve smyslu §u 124 (2) poj. zák. musí býti bezpodmínečné a beze všech výhrad ze všeobecných nebo zvláštních podmínek pojišťovací smlouvy. Je-li pojistník povinen dle §u 9 všeob. podmínek podati o každém případě

škody opověď s přesným vyličením okolností a příčin a jiných závažných poměrů a dáti společnosti všechno vysvětlení, jež slouží ku zjištění případu, má to zajisté ten účel, aby se společnost ujistila o tom, zda jde o případ, který jí ukládá závazek k náhradě škody, proti které se pojistník smlouvou pojišťovací zajistiti zamýšlel. Když dojde ke sporu proti pojistníkovi z této příhody, musí se pojišťovatel, žádá-li, by pojistník svěřil zastoupení své věci jejímu právnímu zástupci, o tom u sebe již rozhodnouti, zda uznává pojistníkův nárok na náhradu škody proti sobě dle důvodu, t. j. dle všeobecných nebo zvláštních podmínek smlouvy za oprávněný, a v tom smyslu se jasně, zřetelně a bez dvojsmyslnosti vůči pojistníku prohlásiti, neboť, má-li svěřiti svou věc zástupci pojišťovatele, musí býti dle zřejmého účelu a úmyslu zákona o tom bezpečně ujištěn, že pojišťovatel bere věc za svou a za pojistníka v kvantitativním rozsahu převzatého pojišťovacího závazku zastoupí. Prohlášení, zaklausulované výhradami ze všeobecných nebo zvláštních pojišťovacích podmínek není tím bezvýhradným uznáním, které § 124 (2) poj. řádu předepisuje. V obou svých dopisech, jimiž zástupce žalobcův žádá o vydání tohoto »uznání«, naznačuje jasně a zřetelně, v kterém smyslu toto uznání požaduje. Žalovaná strana nikde neuvádí, že žádal více nebo něco jiného, co by mu žalovaná společnost dle pojišťovací smlouvy a dle povahy nastalé pojistné příhody nebyla mohla uznati, a dovozuje docela, že v jejich prohlášeních jest dle smyslu uznáno to, co žalobce žádal. Odpírala-li mu žalovaná společnost přes to »uznání« v tom smyslu, jak se ho dožadoval, docela s dodatkem, že je to zbytečné žádání, ač přece bylo právě její povinností, takové uznání vůči pojistníku předem prohlásiti, a setrvala-li při prohlášení dle svého textu, ač je vždy žalobce docela i s právníckým rozkladem vytýkal a odmítal jako nedostatečné, musil žalobce tím spíše utvrditi v domněnku, že se zahaluje ve výhrady, s takovýmto uznáním neslučitelné. Šetřil-li zástupce žalované společnosti právnícké opatrnosti do té míry, že na právní zcela nezávadné uznání, jak je zástupce odpůrce žádal, přistoupiti nechtěl, nemůže zase tomuto za vinu dáváno býti, že se z nutné právnícké opatrnosti nechtěl spokojiti s prohlášením onoho. Za okolností tuto vyložených byl k tomu nejen oprávněn, ba v zájmu právní jistoty svého mandanta docela i povinen. Strana žalovaná dovozuje nyní ve spisech oprávněného řízení, že slova »dle všeobecných a zvláštních pojišťovacích podmínek« a »v rámci a objemu pojišťovací smlouvy« byla míněna jen k vytčení »objemu« plnění. Výklad ten však nemůže přesvědčiti, neboť s objemem plnění nemají tyto podmínky nic společného, ježto stanoví hlavně jen smluvní předpoklady pojistného nároku a týkají se důvodu jeho. Nejpádnejším dokladem proti tomu jest sám rozsudek soudu první stolice, který ve svém odůvodnění při rozhodování sporu prohlášení žalované společnosti pojímá v témž smyslu jako žalobce před sporem a za sporu. Tento smysl, který žalovaná strana nyní prohlášení svému dává, měla jasně projevit žalobci, když jí o vydání tohoto uznání žádal a, poukazuje-li nyní k tomu, že žalobce sám nemůže uvést žádné výhrady, kterou by byla žalovaná společnost činiti mohla, svědčí to tím spíše proto, že tím méně důvodu bylo pro žalovanou společnost odpírati žalobci uznání v tom smyslu, jak je žádal. Není jeho věcí pátrati,

jaké výhrady si pojišťovací společnost zachovává a činiti může, účelem onoho uznání má být právě ubezpečení, že takových výhrad nečiní a činiti nehodlá. Ježto tedy žalovaná společnost neprohlásila vůči žalobci bezvýhradné uznání, jak je předpokládá § 124 (2) poj. zák., nemůže se arciž také dovolávat toho, aby splnil závazek ku předání svého zastoupení ve sporu jejímu zástupci. Důsledkem toho odpadá ovšem i uplatnění propadné doložky z nesplnění tohoto závazku, kterou žalovaná co do náhradního nároku uplatnila ostatně teprve v odpovědi na tuto žalobu. Ježto kromě této námitky, jež se osvědčila zcela lichou, proti návrhu na zjištění žalobcova pojistného náhradního nároku jiných námitok nebylo a žalobní nárok jest dle Šu 1 všeob. pojišť. podmínek oprávněn i co do útrat sporu, bylo žalobě úplna vyhověti.

Čís. 4152.

V pořadí poznámky dle Šu 53 knih. zák. lze nabýti pouze smluvního, nikoliv vnuceného zástavního práva. Při rozvrhu nejvyššího podání jest se zachovati k odporu dle této zásady, třebaž byl knihovním soudem pravoplatně povolen vklad vnuceného zástavního práva v pořadí poznámky.

(Rozh. ze dne 16. září 1924, R II 277/24.)

Pro pohledávky spořitelny v T. bylo vloženo na exekučně prodané nemovitosti nucené zástavní právo v pořadí poznámky dle Šu 53 knih. zák. Při rozvrhovém roku vznesl vymáhající věřitel odpor proti příkázání pohledávky v pořadí poznámky. **E x e k u č n í s o u d** odporu vyhověl, **r e k u r s n í s o u d** napadené usnesení potvrdil a **N e j v y š š í s o u d** nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Podle předpisu Šu 213 ex. ř. může při roku k rozvrhu nejvyššího podání podán býti odpor proti tomu, by byl vzat zřetel k pohledávce, knihovně pojištěné, jak co do její výše, tak i co do jejího požadovaného pořadí, a exekuční soudce musí proto zkoumati, bez ohledu na to, v jakém pořadí účtovaná pohledávka jest v pozemkové knize zapsána, zda jí požadované pořadí skutečně přísluší. Toto právo exekučního soudce nekryje se, jak stěžovatelka mylně se domnívá, s právem, zkoumati platnost a správnost pravoplatných knihovních vkladů, nýbrž toto právo exekučního soudce spočívá na tom, že při rozvrhu nejvyššího podání může býti v z a t z ř e t e l jen na ty nároky, pro které skutečně bylo na byto požadovaného pořadí. Toto právo exekučního soudce není v odporu s ustanoveními Šu 216 čís. 4 ex. ř., dle nichž knihovní pohledávky příkázati jest v pořadí dotyčného knihovního zápisu, neboť jest věcí exekučního soudce, by posoudil, zda skutečně pohledávce požadované z nejvyššího podání přísluší pořadí, zapsané v pozemkové knize a, když tomu tak, musí ji v tomto pořadí přisouditi, jinak musí ji požadované pořadí s ohledem na sbíhající se zájmy druhých věřitelů odepřít, i když pořadí to v pozemkové knize jest zapsáno. V tomto případě podal